

وزارت جہاد کھاد
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
دفتر امور اقتصادی

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان کهگیلویه و بویراحمد

گزارش نظارت بر اجرای برنامه الگوی کشت ملی محصولات کشاورزی
(استان کهگیلویه و بویراحمد)

سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲

تهیه و تدوین:

دکتر علیرضا نیکوئی، دکتر شکراله آبسالان، دکتر نصرت اله حیدرپور، دکتر مجید خزائی، دکتر محمدرضا چاکرالحسینی،

دکتر عباس پورمیدانی و دکتر علیرضا توکلی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر امور اقتصادی

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان کهگیلویه و بویراحمد

شناسنامه گزارش

عنوان: گزارش نظارت بر اجرای برنامه الگوی کشت ملی محصولات کشاورزی (استان کهگیلویه و بویراحمد) سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲

تهیه و تدوین: دکتر علیرضا نیکوئی، دکتر شکراله آبسالان، دکتر نصرت اله حیدرپور، دکتر مجید خزائی، دکتر محمدرضا چاکرالحسینی، دکتر عباس پورمیدانی و دکتر علیرضا توکلی

همکاران اصلی: -

نظارت و مشاوره: محمد قدیری ایبانه

تهیه و تنظیم: دفتر امور اقتصادی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

ویراستار فنی: عباس پورمیدانی

ناشر: سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

محل اجرا: استان کهگیلویه و بویراحمد

شمارگان (تیراژ): محدود

تاریخ شروع: ۱۴۰۱ به مدت ۱ سال و ۴ ماه

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۲

شماره ثبت:

تاریخ ثبت:

نشانی: تهران، بزرگراه شهید چمران، خیابان یمن، باغ کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

تلفن: ۲۲۴۰۲۳۰۰

فهرست مطالب

۲	چکیده.....
۳	مقدمه.....
۴	معرفی استان کهگیلویه و بویر احمد.....
۷	توانمندی‌ها و ظرفیت‌های استان در بخش کشاورزی.....
۹	تعریف الگوی کشت.....
۹	اهداف و رویکردهای برنامه.....
۹	تقسیم کار استانی در راستای اجرای برنامه عملیاتی.....
۱۰	ارزیابی اجرای الگوی کشت.....
۲۲	برنامه‌های آموزشی و ترویجی اجرا شده در استان.....
۲۳	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....

فهرست جداول

- جدول ۱. سطح زیرکشت، عملکرد و تولید محصولات زراعی و میزان تحقق آن در کهگیلویه و بویراحمد..... ۱۱
- جدول ۲. نوع محصول و مساحت نزولی شده برای سه حالت پایه، برنامه و محقق شده و درصدها از کل ۱۳
- جدول ۳. وضعیت و سطح اجرای سیستم های آبیاری نوین در استان کهگیلویه و بویراحمد..... ۱۵
- جدول ۴. درجه مکانیزاسیون و ضریب نفوذ بذر گواهی شده در برنامه و میزان تحقق در کهگیلویه و بویراحمد... ۱۶
- جدول ۵. وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان کهگیلویه و بویراحمد..... ۱۷
- جدول ۶. وضعیت کودهای ازته، فسفره و پتاسه در برنامه و میزان تحقق آن در کهگیلویه و بویراحمد ۱۹
- جدول ۷. سطح زیرکشت محصولات زراعی در اراضی S^1-S^3 ی و میزان تحقق آن در کهگیلویه و بویراحمد ۲۰
- جدول ۸. درصد سطوح تناسب اراضی برای محصولات مختلف ۲۱
- جدول ۹. -گزارش فعالیت های رسانه ای مرتبط با برنامه الگوی کشت محصولات زراعی ۲۲
- جدول ۱۰. فعالیت های آموزشی - ترویجی ۲۳
- جدول ۱۱. ضریب تحقق برنامه برای درصدهای مختلف..... ۲۴
- جدول ۱۲. درصد تحقق واقعی شاخص های مختلف در برنامه ابلاغی در استان ایلام (۱۴۰۱-۰۲)..... ۲۴

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱. اطلاعات سطح زیرکشت و تولیدات کشاورزی و دامی در استان کهگیلویه و بویراحمد..... ۷
- شکل ۲. سطح زیر کشت محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان کهگیلویه و بویراحمد..... ۱۲
- شکل ۳- تولید محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان کهگیلویه و بویراحمد..... ۱۲
- شکل ۴. مساحت برای ۱۰ محصول که حدود ۹۹ درصد کل مساحت در سال پایه را در بر گرفته است..... ۱۳
- شکل ۵. مساحت برای ۱۰ محصول که حدود ۹۹ درصد کل مساحت در سال برنامه را در بر گرفته است..... ۱۴
- شکل ۶. مساحت برای ۱۰ محصول که حدود ۹۹ درصد کل مساحت در حالت محقق شده را در بر گرفته است..... ۱۴
- شکل ۷. نمودار وضعیت درصد تحقق برای سه کود در وضعیت نزولی شده بر اساس ازت..... ۱۸

چکیده

هدف از نظارت بر برنامه الگوی کشت پایش، ارزیابی، اصلاح و به‌هنگام‌سازی انتظارات پیش‌بینی شده و نتایج به دست آمده و ارائه بازخورد به عوامل تدوین کننده و اجرایی برنامه، به منظور برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت آن و نظارت مستمر بر اجرای مناسب برنامه در راستای رویکردهای تعیین شده است. به منظور جمع‌بندی و تعیین میزان دست‌یابی به اهداف اصلی برنامه الگوی کشت در استان کهگیلویه و بویراحمد در سال زراعی ۱۴۰۲-۱۴۰۱، از شاخص ضریب تحقق استفاده گردید. بطوریکه در صورت تحقق هر یک از برنامه‌های ابلاغی بین ۹۰-۱۱۰ درصد ضریب تحقق یک، تحقق ۸۰ تا ۱۲۰ درصد ضریب تحقق $\frac{8}{10}$ ، ۷۰ تا ۱۳۰ درصد ضریب تحقق $\frac{6}{10}$ و در صورت تحقق کمتر از ۳۰ درصد برنامه ابلاغی، ضریب تحقق $\frac{2}{10}$ - تعلق گرفت. میزان تحقق برنامه در استان کهگیلویه و بویراحمد در خصوص سطح زیر کشت محصولات مهم ۹۱٪، میزان تحقق برنامه در خصوص عملکرد محصولات ۱۱۰٪ و در خصوص تولید محصولات مهم این میزان ۱۰۵٪، میانگین درصد تحقق شاخص‌های مختلف ۹۸ درصد بود که با توجه به سال اول اجرای الگوی کشت میانگین بسیار قابل قبولی است.

کلمات کلیدی: الگوی کشت، امنیت غذایی، پایداری منابع.

مقدمه

برنامه‌ی الگوی کشت ملی با هدف ارتقای امنیت غذایی کشور، حفاظت از منابع پایه سرزمینی، ارتقاء اشتغال و درآمد کشاورزان و با توجه ویژه به محدودیت منابع آب و خاک، تغییرات مولفه‌های اقلیمی، بروز خشکسالی‌های مستمر و با لحاظ نمودن توان سرزمینی، ملاحظات علمی و ظرفیت‌های اکولوژیکی کشور تدوین شده است. این برنامه مجموعه‌ای از سیاست‌ها، راهبردها و اقدامات عملی در سطح ملی و منطقه‌ای را شامل شده و به خلاءهای قانونی، حقوقی، دانشی و عوامل فنی، اجرایی، مالی، سیاستی و نرم‌افزاری موثر بر تولید پایدار محصولات کشاورزی تکیه دارد. در این برنامه تلاش می‌شود با ارتقای شاخص بهره‌وری، تولید بهبود یابد.

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی علاوه بر مسئولیت تدوین، براساس ابلاغیه شماره ۲۵۸۱۰/۰۲۰ مورخ ۱۴۰۱/۷/۲۶ وزیر محترم جهاد کشاورزی، عهده‌دار نظارت و پایش برنامه الگوی کشت ملی نیز می‌باشد که دستورالعمل نظارتی مربوطه طی نامه شماره ۳۱۵۶۷/۲۰۰ در تاریخ ۱۴۰۱/۱۱/۳۰ ابلاغ گردید.

هدف از نظارت بر برنامه الگوی کشت پایش، ارزیابی، اصلاح و به‌هنگام‌سازی انتظارات پیش‌بینی شده و نتایج به دست آمده و ارائه بازخورد به عوامل تدوین کننده و اجرایی برنامه، به منظور برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت آن و نظارت مستمر بر اجرای مناسب برنامه در راستای رویکردهای تعیین شده است.

براساس دستورالعمل ابلاغی، دبیرخانه متمرکز نظارتی در ستاد سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با هدف ارزیابی برنامه ملی تدوین شده، تشکیل و هدایت گروه‌های راهبر ملی و پایش مستمر و گزارش‌گیری مدیریتی تشکیل گردید. همچنین کارگروه استانی نظارت بر اجرای الگوی کشت با مسئولیت رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی هر استان و با حضور معاونین و مدیران سازمان جهاد کشاورزی استان‌ها، نمایندگان صنف کشاورزی، نماینده سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و ... با هدف ارزیابی برنامه ساختاری درون استانی الگوی کشت، احصاء چالش‌ها، مشکلات و موانع فنی، آموزشی، ترویجی و اجرایی در هر استان و و نیز گروه نظارتی جهت نظارت میدانی بر برنامه الگوی کشت تشکیل گردیدند. جهت ارزیابی برنامه در سطح اجرایی (میدانی) از شاخص‌های کمی و قابل اندازه‌گیری در قالب جداول ۱۲ گانه استفاده گردید. در این گزارش ابتدا خلاصه‌ای از وضعیت اجرای الگوی کشت استان‌های مختلف کشور براساس اطلاعات دریافتی از

کارگروه‌های استانی ارائه و سپس وضعیت استان‌ها از نظر میزان دستیابی به اهداف برنامه در سال اول اجرای آن با یکدیگر مقایسه می‌گردند.

معرفی استان کهگیلویه و بویر احمد

استان کهگیلویه و بویراحمد در جنوب غربی ایران با مساحتی حدود ۱۵۵۰۴ کیلومترمربع واقع در دامنه‌های سلسله جبال زاگرس، بین ۴۹ درجه و ۵۳ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۵۳ دقیقه طول شرقی و ۲۹ درجه و ۵۶ دقیقه تا ۳۱ درجه ۲۹ دقیقه عرض شمالی قرار گرفته است. این استان از شمال به استان چهارمحال و بختیاری، از جنوب به استان‌های فارس و بوشهر، از شرق به استان‌های فارس و اصفهان و از غرب به استان خوزستان (محدود می‌شود). استان کهگیلویه و بویراحمد شامل ۹ شهرستان: ۱- بویراحمد ۲- کهگیلویه ۳- گچساران ۴- دنا ۵- بهمنی ۶- لنده، ۷- چرام و ۸- باشت و ۹- مارگون می‌باشد.

استان دارای دو اقلیم متفاوت است. در جنوب دارای دشت‌های گرم، خشک و بیابانی و در شمال و شرق دارای رشته کوه‌های بلند و پر برف و چشمه سارهای فراوان و پر آب است. پست‌ترین نقطه استان در منطقه حیدر کرار با ارتفاع ۱۵۰ متر از سطح دریا و مرتفع‌ترین آن در قله دنا با ارتفاع ۴۴۰۹ متر (اختلاف ارتفاع ۴۳۵۹ متر) واقع شده و حدود ۲۰۰ کیلومتر از هم فاصله دارند. تغییرات شدید ارتفاع در مسافتی اندک از کناره‌های خلیج فارس تا قله بلند دنا سبب شده که هر قسمتی از استان دارای شرایط آب و هوایی و اقلیمی مختص به خود باشد. بیش‌ترین درصد محدوده استان در طبقه شیب ۶۵-۳۰ درصد با ۲۷/۹ درصد قرار می‌گیرد. این طبقه، شیب نسبتاً تند را نشان می‌دهد و منعکس‌کننده این واقعیت است که استان کهگیلویه و بویراحمد به‌طور کلی استانی با ناهمواری‌های زیاد و پستی و بلندی‌های با شیب تند است. کمترین درصد محدوده استان در شیب‌های ۸-۵ و ۱۵-۱۲ قرار دارد که به ترتیب ۷/۹ و ۵/۳ درصد مساحت استان را به خود اختصاص داده‌اند. بر اساس محاسبات انجام گرفته متوسط شیب استان (متوسط وزنی) ۲۹/۶۴ درصد می‌باشد و گویای این واقعیت است که استان در مجموع از شیب نسبتاً بالایی برخوردار است.

تنوع اقلیمی، زمین ساختی و توپوگرافیکی استان باعث گردیده که کلکسیون‌های رویش‌های استوایی تا قطب را در محدوده بسیار کوچک در خود جمع کرده و در هر زمان از سال، رویش‌های گیاهی حیات خود را شروع کرده و در

حالت گلدهی و شکوفایی هستند. این استان را باید باغ گیاهشناسی ایران نامید. امکان کشت و تولید بسیاری از گیاهان دارویی (باریجه، آنغوزه، آویشن، جاشیر، شیرین بیان، حله، بابونه، مرزه کوهی، بومادران، بادرنجبویه)، محصولات زراعی (غلات، حبوبات، چغندر قند، دانه‌های روغنی، سبزیجات، محصولات جالیزی و نباتات علوفه‌ای)، محصولات باغی (سیب و گلابی، هسته‌داران نظیر زردآلو، آلبالو، هلو، شلیل و میوه‌های خشک نظیر گردو، بادام، مرکبات، خرما، انجیر و کنار) و محصولات دامی (گوشت قرمز، گوشت سفید، شیر و تخم مرغ) در این استان وجود دارد. منشأ عمومی بارندگی‌های ایران جریانات مرطوبی است که به همراه مراکز کم فشار وابسته به جبهه‌ها در جهت غربی- شرقی در مدتی قریب به هفت ماه از سال، از اواسط مهرماه تا اواسط اردیبهشت از کشور عبور می‌نماید. بخش مهمی از این جریانات که ۶۴/۵ درصد از کل سیستم‌های باران‌زای ایران را تشکیل می‌دهند، از سمت غرب از سوی مدیترانه به منطقه می‌رسند که به کم فشارهای مدیترانه‌ای موسوم‌اند. بخش دیگری که منشأ اصلی آن اقیانوس اطلس شمالی است، پس از عبور از قفقاز، دریای سیاه و ترکیه از سمت غرب به کشور وارد می‌شوند که ۱۲/۶ درصد از مجموع جریانات ورودی به فلات ایران را تشکیل می‌دهند. سیستم‌های دیگری که به کم فشارهای سودانی مشهور هستند، از سمت جنوب غربی از طریق دریای سرخ، عربستان و خلیج فارس به ایران می‌رسند که ۲۲/۹ درصد از مجموع جریانات هوایی را شامل می‌گردد. استان کهگیلویه و بویراحمد در معرض تأثیر هر سه سیستم فوق قرار دارد و در این میان سهم سیستم‌های اول و سوم بیشتر می‌باشد.

استان کهگیلویه و بویراحمد به سبب واقع شدن در ادامه سلسله جبال زاگرس، دارای گردنه‌های متعدد و صعب‌العبور بوده به طوری که چهار پنجم (۸۰ درصد) مساحت آن را ناهمواری‌های پوشیده از جنگل‌های انبوه تشکیل داده است. از نظر آب و هوایی این استان به دو منطقه سردسیری و گرمسیری تقسیم می‌گردد. منطقه سردسیری به وسعت بیش از ۶۵۰۰ کیلومتر مربع در شمال و شمال شرقی استان واقع شده است و به طور متوسط ۲۱۰۰ متر از سطح دریا ارتفاع دارد. این قسمت از استان دارای جنگل‌های وسیع و زیبای بلوط بوده و سرچشمه رودهای بزرگ و پر آبی مانند کارون و مارون می‌باشد. متوسط بارندگی سالانه در این ناحیه ۸۵۰ میلی‌متر و حداقل درجه حرارت ۱۱- و حداکثر ۳۹ درجه سانتی‌گراد می‌باشد. فصل یخبندان این منطقه در بعضی از نقاط، شهریور آغاز شده و تا اواخر اسفند ادامه دارد. این منطقه از استان از نظر منابع آبی غنی ولی از نظر خاک و دشت، به دلیل کوهستانی بودن دارای محدودیت‌هایی است.

منطقه گرمسیری به وسعت بیش از ۸۰۰۰ کیلومتر مربع در جنوب غربی استان واقع شده است. این منطقه تحت تأثیر بادهای گرم خوزستان قرار می‌گیرد و با ارتفاع متوسط ۸۰۰ متر از سطح دریا، آب و هوایی نسبتاً گرم و خشک دارد. این قسمت از استان دارای جنگل‌هایی از پسته کوهی (بنه)، بادام کوهی (الوک) و کنار می‌باشد. متوسط بارندگی سالانه در این ناحیه ۴۵۰ میلی‌متر، حداقل دما ۴- و حداکثر ۵۰ درجه سانتی‌گراد می‌باشد. همچنین در این مناطق یخبندان به ندرت اتفاق می‌افتد. دشت‌های وسیعی در این منطقه وجود دارد اما متأسفانه به دلیل کمبود منابع آبی این دشت‌ها با مشکل مواجه بوده و اکثر محصولات به صورت دیم کشت می‌شود.

پوشش گیاهی استان به دلیل نوع آب‌وهوای گرمسیری و جنگلی سردسیری متنوع است. ناحیه سردسیری به علت بارش فراوان، پوشش گیاهی نسبتاً انبوه و متراکم دارد. در بخش گرمسیری پوشش گیاهی تنک و نیمه انبوه است. ناحیه سردسیری علاوه بر پیدایش شرایط جنگلی، استعداد پوشش گیاهی و علف‌زارهای مناسب و کافی وجود دارد. جنگل‌های استان کهگیلویه و بویراحمد حدود ۸۷۴ هزار هکتار تخمین زده می‌شود و اکثر این جنگل‌ها در اثر بهره‌برداری بی‌رویه تخریب یافته و از شکل جنگل خارج شده است. تنوع گیاهان جنگلی به گونه‌هایی است که ۸۰٪ آن زیرپوشش گونه بلوط و ۲۰٪ باقی‌مانده مشتمل بر بنه، کیکم، ارس، انواع زالزالک، زبان‌گنجشک و انواع بادام وحشی است.

ناحیه سردسیر دارای شرایط مناسبی برای رویش گیاهان مرتعی همانند: جاشیر، کنگر و چویل است. در ناحیه گرمسیر به سبب کاهش بارندگی و افزایش درجه حرارت عمق خاک حاصلخیز، اندک است و از طرفی استفاده بی‌رویه از جنگل‌ها و مراتع و قطع درختان جنگلی و چرای بیش از حد دام‌ها در مراتع، آسیب‌های زیادی به پوشش گیاهی این قسمت وارد گردیده است. هر ساله از نیمه دوم اسفندماه تا اواخر اردیبهشت ماه سال بعد، گیاهانی چون جو وحشی، یونجه وحشی، خارشتر، گون، اسپند و شیرین بیان در ناحیه گرمسیری می‌روید.

طور کلی وضعیت اراضی کشاورزی استان شامل سطح زیر کشت اراضی زراعی دیم و آبی و باغات استان مطابق اطلاعات ارائه شده در شکل (۱) است. میزان تولیدات کشاورزی و دامی استان در شکل زیر ارائه شده است.

« وضعیت کشاورزی استان در یک نگاه »

زراعی		اطلاعات تولیدات دامی		اطلاعات عمومی استان	
اطلاعات تولیدات گیاهی	مساحت کل	گوشت قرمز	۱۷ هزار تن	مساحت	۱۵۵۰۴ کیلومتر مربع
۱۳۴ هزار هکتار	سطح دیم	گوشت مرغ	۱۶ هزار تن	مرکز خدمات	۳۵ مرکز
۸۹ هزار هکتار	سطح آبی	تخم مرغ	۳۸۲۳ تن	جنگل	۸۷۰ هزار هکتار
۴۵ هزار هکتار	میزان تولید	سایر ماکیان	۲ هزار تن	مرتع	۵۵۲ هزار هکتار
۵۱۰ هزار تن		شیر	۱۱۵ هزار تن	گلخانه	۳۲ هکتار
		آبزیان	۱۹ هزار تن	بهره بردار	۹۳ هزار نفر
		عسل	۱/۸ هزار تن		
باغی					
اطلاعات تولیدات گیاهی	مساحت کل				
۴۲ هزار هکتار	سطح دیم				
۷/۵ هزار هکتار	سطح آبی				
۳۵ هزار هکتار	میزان تولید				
۳۱۸ هزار تن					

شکل ۱. اطلاعات سطح زیر کشت و تولیدات کشاورزی و دامی در استان کهگیلویه و بویراحمد

توانمندی‌ها و ظرفیت‌های استان در بخش کشاورزی

استان کهگیلویه و بویراحمد با داشتن ۱۶/۲ هزار کیلومتر مربع و جمعیت حدود ۸۰۰ هزار نفر، یک درصد مساحت و جمعیت کشور را به خود اختصاص می‌دهد. این بخش از کشور دارای ویژگی‌های منحصر به فرد و خصوصیات بارزی است که آن را از سایر استانهای کشور متمایز می‌کند. این استان با مساحت اندک خود از یک سو در برگیرنده ناهموارترین چهره زمین در سلسله جبال زاگرس با اقلیم قطبی در شمال و از سوی دیگر دارای دشتهای گرم و سوزان جنوب با اقلیم گرم استوایی است. به طوری که پست‌ترین نقطه استان با ارتفاع ۱۹۷ متر از سطح دریا و مرتفع‌ترین آن در قله دنا با ارتفاع ۴۴۰۹ متر (اختلاف ارتفاع ۴۲۱۲ متر)، حدود ۲۰۰ کیلومتر از هم فاصله دارند.

بخش کشاورزی و منابع طبیعی این استان در توسعه اقتصادی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است که توجه مسئولین و سرمایه‌گذاری در آن، می‌تواند استان را بسرعت از محرومیت شدید و قعر درجه توسعه یافتگی در بین سایر استانهای کشور، نجات داده و زمینه را برای اشتغال اقشار مختلف جامعه اعم از فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و غیر دانشگاهی فراهم آورد. با توجه به وجود ظرفیتهای بالقوه و استفاده نشده بخش کشاورزی در استان، براحتی می‌توان با تزریق اعتبارات و افزایش توانمندیهای حرفه‌ای در این بخش و تجاری کردن آن، بازدهی بسیار خوبی در مدت زمان کوتاه به ارمغان آورد. این بخش قادر خواهد بود محصولات متنوع زراعی، باغی، دامی، آبزیان و گیاهان دارویی و صنعتی در حجم زیاد تولید نماید که خود کفای غذایی و عزت ملی را بدنبال خواهد داشت. بعنوان نمونه، انتخاب شالیکار

نمونه کشور در چند سال پیاپی از این استان با عملکرد بیش از ۱۲ تن در هکتار، رتبه اول کیفیت در تولید سیب در بین سایر استانها در جشنواره ملی سیب در ارومیه، رتبه سوم کشوری در تولید ماهی قزل‌آلا، رتبه چهارم کشوری در تولید لیمو شیرین، رتبه پنجم کشوری در تولید گردو، رتبه ششم کشوری در تولید عدس، صادرات عصاره گیاهان دارویی و عسل و موارد دیگر حکایت از پتانسیلهای خوب این استان در تولید بسیاری از محصولات کشاورزی می‌باشد که براحتی قابل رقابت با محصولات نظیر آن در بازارهای جهانی می‌باشد که با توسعه صنایع جنبی و تبدیلی محصولات کشاورزی و رعایت استاندارد، ضمن تقویت و رونق بخش کشاورزی و در نهایت توسعه اقتصادی استان، زمینه برای توسعه صادرات غیر نفتی استان نیز فراهم می‌گردد. از سوی دیگر، با توجه به اینکه ۸۰ درصد مساحت استان پوشیده از جنگل و مرتع است، وجود طبیعت بکر و خوش آب و هوا و اتخاذ سیاست صیانت از جنگلهای انبوه در استان، منابع طبیعی و خدادادی این بخش، می‌تواند کمک به صنعت گردشگری، اکوتوریسم و اکروتوریسم نماید و جهانگردهای علمی و تفریحی بسیاری را در تمام فصول سال به این استان جذب نماید و از این طریق می‌توان ضمن ایجاد یک فضای جدید مناسب برای کسب و کار، اشتغال زایی و درآمدزایی خوبی را برای استان به ارمغان آورد.

تعریف الگوی کشت

الگوی کشت عبارتست از تدوین و اجرای نظام کشت محصولات کشاورزی (زراعی و باغی) مبتنی بر شرایط اقلیمی، بهره‌برداری بهینه از آب، خاک و گیاه متناسب با ظرفیت‌ها و مزیت اقتصادی کشور با رعایت کلیه مسائل علمی، فنی، مدیریتی و ملاحظات زیستمحیطی در راستای دستیابی به تامین امنیت غذایی پایدار و اقتدار غذایی که باختصار تعیین هدفمند نوع محصول، مکان تولید و مقدار آن در بازه زمانی مشخص بیان میشود. به عبارت دیگر، الگوی کشت برنامه ساختاری و عملیاتی تحقق امنیت غذایی میباشد.

اهداف و رویکردهای برنامه

اهداف اصلی برنامه الگوی کشت مبتنی بر تعریف پیش گفته به شرح زیر میباشد:

(۱) امنیت غذایی و افزایش ضریب خوداتکائی به محصولات تولیدی

(۲) پایداری تولید

(۳) انقلاب بهره‌وری

(۴) صرفه جوئی ارزی

(۵) ارتقای شاخص‌های اقتصادی و تجاری ملی و بهره‌برداران

تقسیم کار استانی در راستای اجرای برنامه عملیاتی

اجرای الگوی کشت بدون مشارکت همه‌ی ارکان موثر در سطح استان، میسر نخواهد بود لذا در استان کهگیلویه و بویراحمد برای اجرای مناسب الگوی کشت با سیاست‌های ابلاغی در سازمان جهاد کشاورزی کارگروه اجرایی الگوی کشت تشکیل گردید. اولین اقدام کارگروه هماهنگی بین ادارات مرتبط با الگوی کشت بوده که با برگزاری جلسات متعدد با استاندار، فرمانداری و سایر ادارات در جهت پیشبرد برنامه آگوی کشت اقدامات لازم انجام گرفت. همچنین کارگروه نظارت بر اجرای الگوی کشت در استان با ریاست رئیس مرکز تشکیل و بر اساس دستورالعمل نظارت اقدامات و کار نظارتی را در استان انجام داده شد. بر اساس برنامه ابلاغی الگوی کشت محصولات زراعی

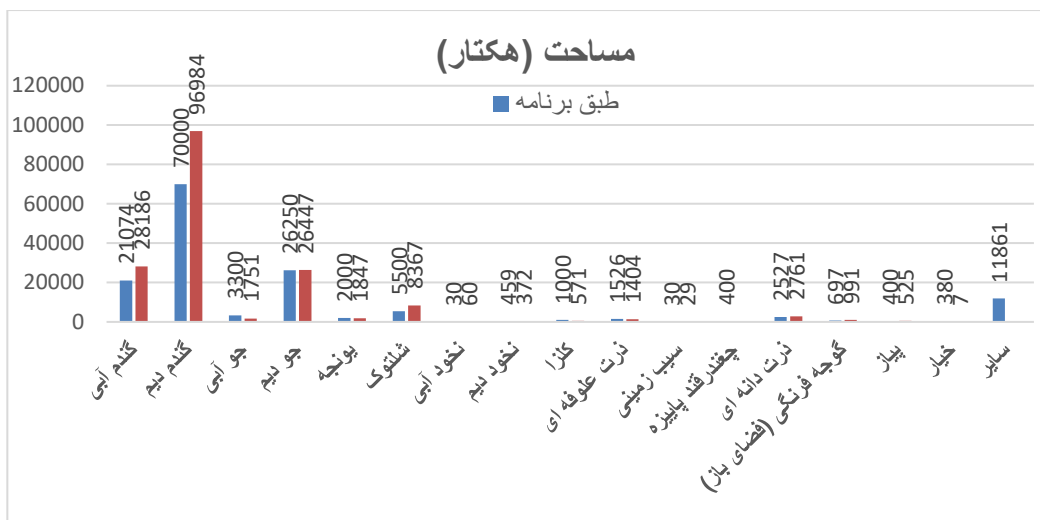
استان برای سال زراعی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ جداول ۱۲ گانه اجرای الگوی کشت در استان کهگیلویه و بویراحمد تکمیل گردید که نتایج این جداول به تفکیک مورد بررسی و تحلیل اماری قرار گرفته است.

ارزیابی اجرای الگوی کشت

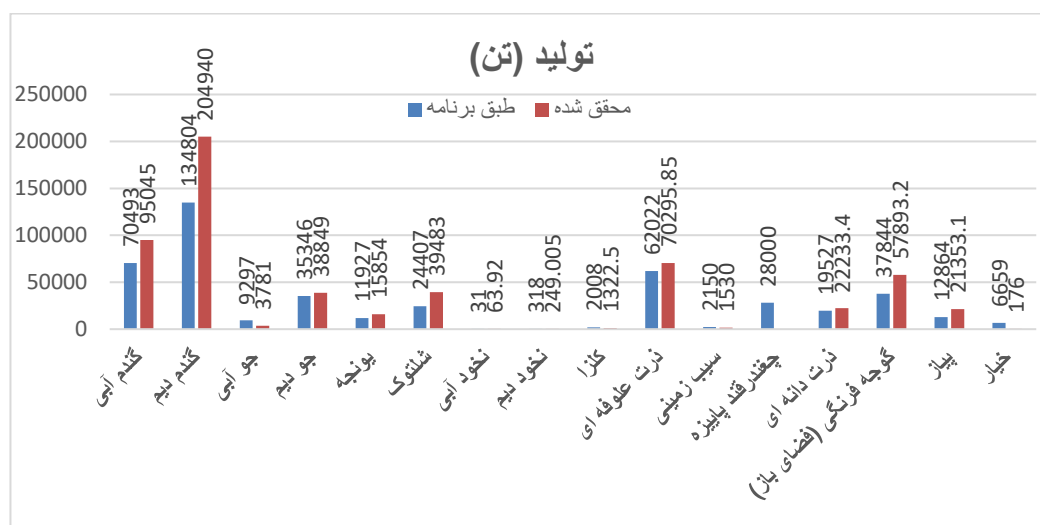
جدول ۱ سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات عمده زراعی در استان کهگیلویه و بویراحمد را در برنامه و میزان تحقق آن در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ نشان می‌دهد. سطح زیر کشت برخی گیاهان دارای تفاوت زیاد با برنامه ابلاغی است. علت این موضوع می‌تواند ناشی از تفاوت دیدگاه کشاورزان با متخصصین باشد. دیدگاه کشاورزان معطوف به منافع سالانه و ضرورتهای معیشتی است، در حالیکه نگرش متخصصین غالباً معطوف است به محدودیت‌ها و دستیابی به منافع ملی بیشتر است.

جدول ۱. سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات عمده زراعی و میزان تحقق آن در استان کهگیلویه و بویر احمد
(سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)						سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)			نوع محصول
درصد تحقق	تولید (تن)	درصد تحقق	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)	درصد تحقق	سطح (هکتار)	تولید (تن)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)	سطح (هکتار)	
۱۳۵	۹۵۰۴۵	۱۰۱	۳۳۷۲	۱۳۴	۲۸۱۸۶	۷۰۴۹۳	۳۳۴۵	۲۱۰۷۴	گندم آبی
۱۵۲	۲۰۴۹۴۰	۱۱۰	۲۱۱۳	۱۳۹	۹۶۹۸۴	۱۳۴۸۰۴	۱۹۲۶	۷۰۰۰۰	گندم دیم
۴۱	۳۷۸۱	۷۷	۲۱۵۹	۵۳	۱۷۵۱	۹۲۹۷	۲۸۱۷	۳۳۰۰	جو آبی
۱۱۰	۳۸۸۴۹	۱۰۹	۱۴۶۹	۱۰۱	۲۶۴۴۷	۳۵۳۴۶	۱۳۴۷	۲۶۲۵۰	جو دیم
۱۳۳	۱۵۸۵۴	۱۴۴	۸۵۸۴	۹۲	۱۸۴۷	۱۱۹۲۷	۵۹۶۴	۲۰۰۰	یونجه
۱۶۲	۳۹۴۸۳	۱۰۶	۴۷۱۹	۱۵۲	۸۳۶۷	۲۴۴۰۷	۴۴۳۸	۵۵۰۰	نسلتوک
۲۰۸	۶۴	۱۰۴	۱۰۶۵	۲۰۰	۶۰	۳۱	۱۰۲۶	۳۰	نخود آبی
۷۸	۲۴۹	۹۷	۶۶۹	۸۱	۳۷۲	۳۱۸	۶۹۳	۴۵۹	نخود دیم
۶۶	۱۳۲۳	۱۱۵	۲۳۱۶	۵۷	۵۷۱	۲۰۰۸	۲۰۰۸	۱۰۰۰	کلزا
۱۱۳	۷۰۲۹۶	۱۲۳	۵۰۰۶۸	۹۲	۱۴۰۴	۶۲۰۲۲	۴۰۶۴۴	۱۵۲۶	ذرت علوفه ای
۷۱	۱۵۳۰	۷۴	۵۲۷۵۹	۹۷	۲۹	۲۱۵۰	۷۱۶۶۷	۳۰	سیب زمینی
						۲۸۰۰۰	۷۰۰۰۰	۴۰۰	چغندر قند پاییزه
۱۰۹	۲۲۲۳۳	۱۰۴	۸۰۵۳	۱۰۴	۲۷۶۱	۱۹۵۲۷	۷۷۲۷	۲۵۲۷	ذرت دانه ای
۱۱۷	۵۷۸۹۳	۱۰۸	۵۸۴۱۹	۱۰۸	۹۹۱	۳۷۸۴۴	۵۴۲۹۶	۶۹۷	گوجه فرنگی (فضای باز)
۱۴۰	۲۱۳۵۳	۱۲۶	۴۰۶۷۳	۱۱۱	۵۲۵	۱۲۸۶۴	۳۲۱۶۰	۴۰۰	پیاز
۱۰	۱۷۶	۱۴۳	۲۵۱۴۳	۷	۷	۶۶۵۹	۱۷۵۲۴	۳۸۰	خیار

شکل ۲. سطح زیر کشت محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان کهگیلویه و بویراحمد (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

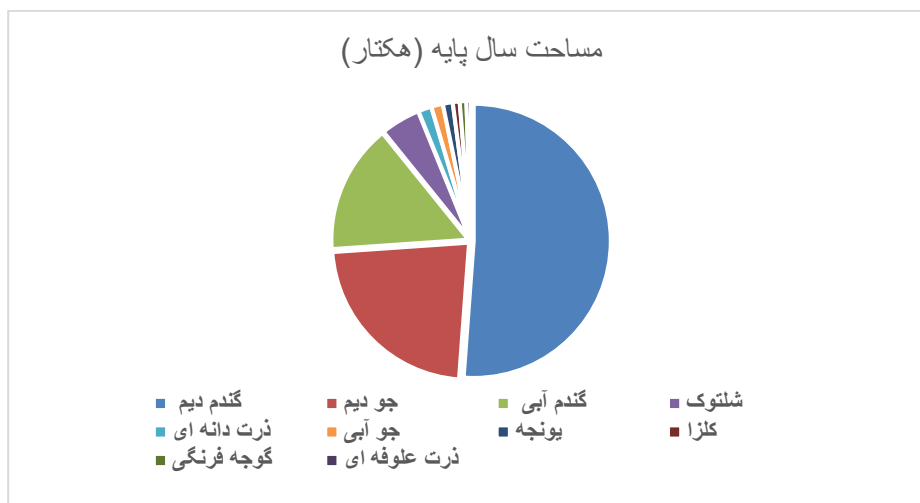
شکل ۳- تولید محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان کهگیلویه و بویراحمد (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

مساحت های درج شده در این جدول نشان می دهد که حدود ۹۹ درصد مساحت در هر سه حالت پایه، برنامه و تحقق

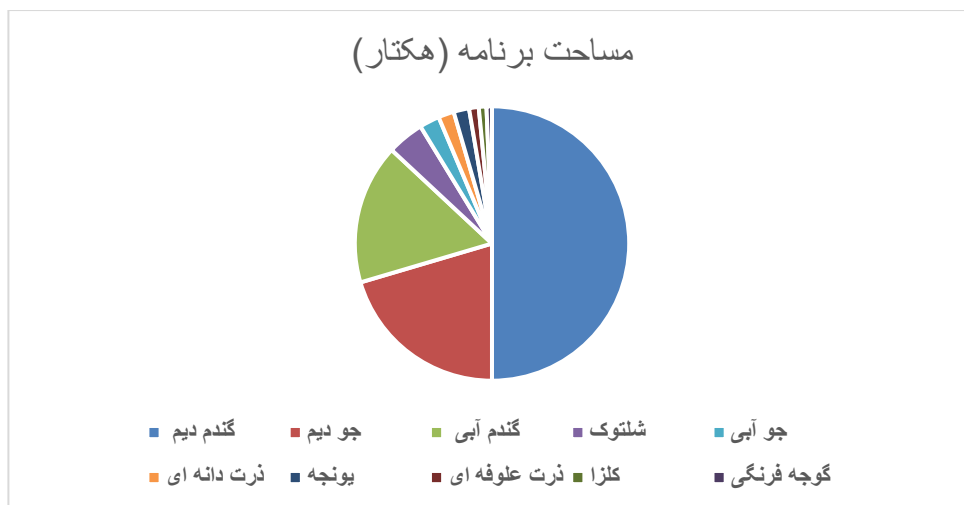
یافته به ده گیاه اختصاص یافته است که در جدول ... و شکل های ... تا .. آمده است.

جدول ۲. نوع محصول و مساحت نزولی شده برای سه حالت پایه، برنامه و محقق شده و درصدها از کل مساحت

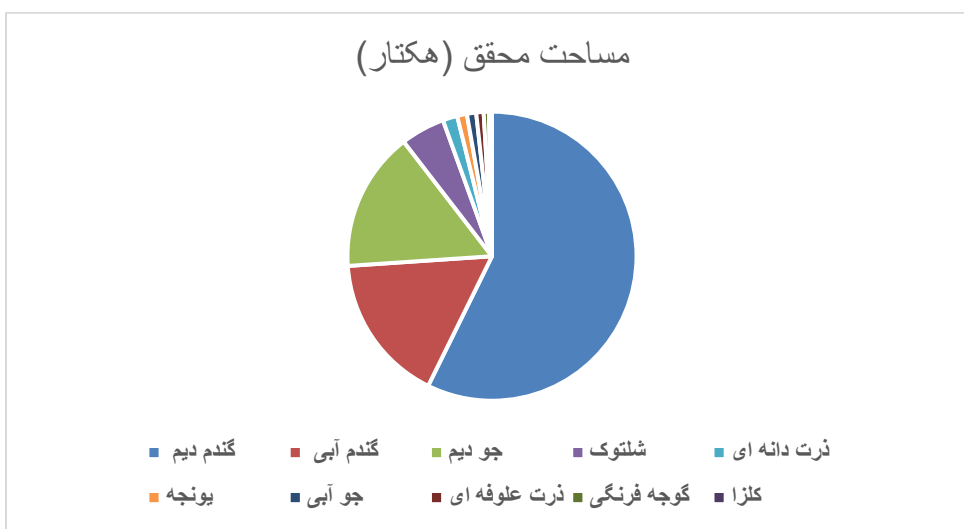
نوع محصول	سطح پایه (هکتار)	درصد سطح از کل	درصد تجمعی سطح	نوع محصول	سطح برنامه (هکتار)	درصد سطح از کل	درصد تجمعی سطح	نوع محصول	سطح محقق (هکتار)	درصد سطح از کل	درصد تجمعی سطح
گندم دیم	۷۵۲۱۶	۵۱	۵۱	گندم دیم	۷۱۶۰۰	۴۹	۴۹	گندم دیم	۹۶۹۸۴	۵۷	۵۷
جو دیم	۳۳۴۱۶	۲۳	۷۴	جو دیم	۲۹۲۵۰	۲۰	۷۰	گندم آبی	۲۸۱۸۶	۱۷	۷۳
گندم آبی	۲۲۴۷۰	۱۵	۸۹	گندم آبی	۲۳۶۵۰	۱۶	۸۶	جو دیم	۲۶۴۴۷	۱۶	۸۹
شلتوک	۶۸۵۹	۵	۹۳	شلتوک	۶۲۰۰	۴	۹۰	شلتوک	۸۳۶۷	۵	۹۴
ذرت دانه ای	۲۲۸۲	۲	۹۵	جو آبی	۳۳۹۰	۲	۹۳	ذرت دانه ای	۲۷۶۱	۲	۹۶
جو آبی	۱۹۸۰	۱	۹۶	ذرت دانه ای	۲۶۵۰	۲	۹۴	یونجه	۱۸۴۷	۱	۹۷
یونجه	۱۶۸۳	۱	۹۷	یونجه	۲۶۱۵	۲	۹۶	جو آبی	۱۷۵۱	۱	۹۸
کلزا	۱۱۷۵	۱	۹۸	ذرت علوفه ای	۱۶۲۵	۱	۹۷	ذرت علوفه ای	۱۴۰۴	۱	۹۸
گوجه فرنگی	۱۱۳۱	۱	۹۹	کلزا	۱۳۰۰	۱	۹۸	گوجه فرنگی	۹۹۱	۱	۹۹
ذرت علوفه ای	۷۷۶	۱	۱۰۰	گوجه فرنگی	۹۱۵	۱	۹۹	کلزا	۵۷۱	۰	۹۹
نخود دیم	۲۹۶	۰	۱۰۰	نخود دیم	۵۴۲	۰	۹۹	پياز	۵۲۵	۰	۱۰۰
پياز	۲۹۰	۰	۱۰۰	پياز	۴۷۵	۰	۱۰۰	نخود دیم	۳۷۲	۰	۱۰۰
نخود آبی	۳۴	۰	۱۰۰	چغندر قند پاییزه	۳۰۰	۰	۱۰۰	نخود آبی	۶۰	۰	۱۰۰
خیار	۷	۰	۱۰۰	خیار	۱۰۵	۰	۱۰۰	سیب زمینی	۲۹	۰	۱۰۰
چغندر قند پاییزه	۰	۰	۱۰۰	نخود آبی	۶۷	۰	۱۰۰	خیار	۷	۰	۱۰۰
سیب زمینی	۰	۰	۱۰۰	سیب زمینی	۱۸	۰	۱۰۰	چغندر قند پاییزه	۰	۰	۱۰۰
جمع	۱۴۷۶۱۵	۱۰۰			۱۴۴۷۰۲	۱۰۰			۱۷۰۳۰۲	۱۰۰	

شکل ۴. مساحت برای ۱۰ محصول که حدود ۹۹ درصد کل مساحت در سال پایه را در بر گرفته است

شکل ۵. مساحت برای ۱۰ محصول که حدود ۹۹ درصد کل مساحت در سال برنامه را در بر گرفته است

شکل ۶. مساحت برای ۱۰ محصول که حدود ۹۹ درصد کل مساحت در حالت محقق شده را در بر گرفته است

یکی از اهداف برنامه، تحلیل فرآیند اجرای سیستم های آبیاری در راستای افزایش راندمان آبیاری و کاهش تلفات آب است. جدول ۳ وضعیت و سطح اجرای سیستم های آبیاری نوین در استان کهگیلویه و بویراحمد در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ را نشان می دهد.

جدول ۳. وضعیت و سطح اجرای سیستم های آبیاری نوین در استان کهگیلویه و بویراحمد (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

سال ۱۴۰۰-۰۱	سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)	سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)	درصد تحقق	
۱۲۷۸۹	۵۹۲۷	۱۰۹۷۵	۱۸۵	گندم آبی
۲۷۲	۱۲۰	۲۵۲	۲۱۰	جو آبی
۸۳۰	۲۸۴	۷۵۷	۲۶۷	یونجه
۷۲۰	۰	۰		شلتوک
۲	۰	۵		نخود آبی
۵۴۲	۰	۸۱		کلزا
۷۱۵	۲۲۴	۲۳۵	۱۰۵	ذرت علوفه ای
۰	۰	۵		سیب زمینی
۱۰۹۵	۲۹	۳۰	۱۰۳	ذرت دانه ای
۵۰۲	۴	۴۸۲	۱۲۰۵۰	گوجه فرنگی (فضای باز)
۳۷	۶	۴۷	۷۸۳	پیاز

افزایش ضریب مکانیزاسیون برای ارتقای بهره‌وری و کاهش ضایعات ضروریست. طبق اطلاعات دریافتی، اهداف برنامه در افزایش ضریب مکانیزاسیون در سال زراعی جاری در محصولات مختلف بخوبی محقق شده است (جدول ۳). این موضوع نشان می‌دهد که امکانات بهبود ضریب مکانیزاسیون تغییر یافته و حتی بیشتر از آنچه در برنامه لحاظ شده بود افزایش یافته است. اما میزان تحقق اهداف برنامه در افزایش ضریب نفوذ بذر گواهی شده در محصولات مختلف با کمی تفاوت در نزدیکی ۱۰۰ درصد است. یعنی آنچه در برنامه در نظر گرفته شده بود، محقق شده است.

جدول ۴. درجه مکانیزاسیون و ضریب نفوذ بذر گواهی شده در برنامه و میزان تحقق آن در استان کهگیلویه و بویراحمد (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

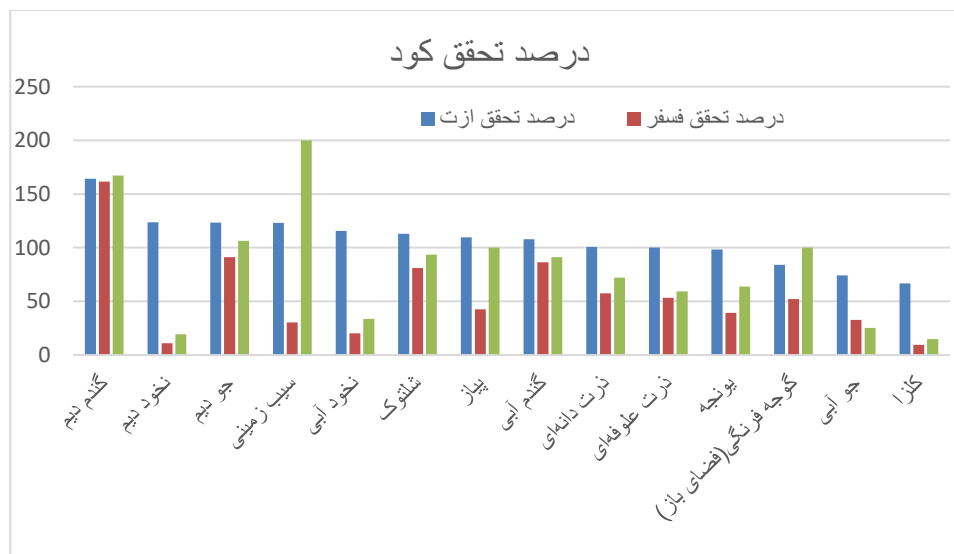
سال ۱۴۰۰-۰۱		سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)		سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)				نوع محصول
درجه مکانیزاسیون	ضریب نفوذ	درجه مکانیزاسیون	ضریب نفوذ	درجه مکانیزاسیون	ضریب نفوذ	درصد تحقق	ضریب نفوذ بذر گواهی شده (درصد)	
کشاوری	بذر گواهی شده (درصد)	کشاوری	بذر گواهی شده (درصد)	کشاوری	بذر گواهی شده (درصد)	درصد تحقق	بذر گواهی شده (درصد)	
۶۲	۴۵	۴۴	۳۴	۵۵	۱۲۴	۳۳	۹۷	گندم آبی
۴۵	۳۷	۳۳	۳۳	۴۲	۱۲۸	۳۱	۹۲	گندم دیم
۴۵	۲۶	۳۰	۲۳	۳۸	۱۲۴	۳۱	۱۳۴	جو آبی
۳۸	۲۰	۳۱	۲۲	۳۷	۱۱۹	۲۳	۱۰۴	جو دیم
۵۲	۵۱	۳۲	۴۱	۴۳	۱۳۴	۴۰	۹۷	یونجه
۳۳	۲۸	۳۱	۲۰	۳۶	۱۱۳	۳۱	۱۵۰	شلتوک
۳۶	۲۸	۲۷	۲۰	۳۱	۱۱۳	۲۹	۱۴۷	نخود آبی
۳۶	۱۹	۲۷	۲۱	۳۸	۱۴۰	۲۱	۹۹	نخود دیم
۴۴	۴۴	۴۴	۴۴	۵۶	۱۲۵	۳۳	۷۵	کلزا
۴۴	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۹۸	۲۲	۶۷	ذرت علوفه ای
۱۹	۱۱	۱۹	۱۱	۱۹	۹۷	۱۱	۱۰۰	سیب زمینی
۱۱	۰	۱۱	۰	۱۱	۱۰۰	۰		ذرت دانه ای
۱۱	۰	۱۱	۰	۱۱	۱۰۰	۰		گوجه فرنگی (فضای باز)
۴۴	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۹۸	۲۰	۶۱	پیاز

جدول ۴ وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان کهگیلویه و بویراحمد در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ را نشان می‌دهد. بر اساس اطلاعات اخذ شده از شهرستان های استان ظاهراً در اداف پنج ساله پیش بینی احداث گلخانه اولویت ندارد. به جز شهرستان بویراحمد گزارش واجد اهمیتی از سایر شهرستان ها در این خصوص ارائه نشده است.

**جدول ۵. وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان کهگیلویه و بویراحمد
(سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)**

شهرستان	سال پایه	هدف ۵ ساله	تحقیقی در سال ۱۴۰۱-۰۲	درصد تحقق
باشت	۰	۰	۰	
بهمنی	۰	۰	۰	
بویراحمد	۰	۱۵	۱۲.۹	۱۰۰
چرام	۰	۰	۰.۰۹	
دنا	۰	۰	۰	
کهگیلویه	۰	۰	۰	
گچساران	۰	۰	۰	
لنده	۰	۰	۰	
مارگون	۰	۰	۰	
جمع	۰	۱۵	۱۲.۹۹	۱۰۰

جدول ۵ وضعیت کودهای ازته، فسفره و پتاسه در برنامه و میزان تحقق آن در استان کهگیلویه و بویراحمد در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ را نشان می‌دهد. نمودار زیر وضعیت درصد تحقق برای سه کود در وضعیت نزولی شده بر اساس ازت نشان را می‌دهد. روند کاهشی درصد تحقق به جز برای گندم دیم، سیب زمینی و نخود آبی تا حدودی مشابهنه دارد.

شکل ۷. نمودار وضعیت درصد تحقق برای سه کود در وضعیت نزولی شده بر اساس ازت

جدول ۶. وضعیت کودهای ازته، فسفره و پتاسه در برنامه و میزان تحقق آن در استان کهگیلویه و بویر احمد (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

سال ۱۴۰۰-۰۱			سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)			سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)		
نوع محصول	کود ازته	کود فسفره	کود پتاسه	کود ازته	کود فسفره	کود پتاسه	کود ازته	کود فسفره
درصد تحقق	درصد تحقق	درصد تحقق	درصد تحقق	درصد تحقق	درصد تحقق	درصد تحقق	درصد تحقق	درصد تحقق
گندم آبی	۲۵۵۷	۱۰۱۲	۶۰۶	۲۹۵۴	۱۱۲۶	۷۰۱	۳۱۸۵	۱۰۸
گندم دیم	۵۶۸۰	۱۷۴۹	۱۴۷۳	۵۲۰۷	۱۶۱۴	۱۴۶۷	۸۵۴۷	۱۶۴
جو آبی	۶۸۴	۲۹۵	۶۶	۸۵۹	۴۴۹	۲۶۹	۶۳۸	۷۴
جو دیم	۱۹۷۳	۹۶۷	۶۹۲	۱۵۳۶	۷۱۳	۴۸۰	۱۸۹۵	۱۲۳
یونجه	۱۸۰۷	۳۹۲	۱۷۹	۱۲۰۲	۳۸۷	۲۲۹	۱۱۸۳	۹۸
شلتوک	۱۳۰۹	۴۵۱	۳۱۶	۹۹۰	۴۲۱	۲۸۰	۱۱۱۹	۱۱۳
نخود آبی	۳۵۱	۱۷۵	۵۰	۳۲۶	۲۵۰	۱۵۰	۳۷۶	۱۱۶
نخود دیم	۲۵۱	۱۵۰	۲۵	۲۸۳	۲۳۲	۱۳۲	۳۵۱	۱۲۴
کلزا	۱۱۱۳	۴۴۵	۲۹۵	۹۰۰	۴۲۰	۲۷۰	۶۰۰	۶۷
ذرت علوفه ای	۱۲۹۳	۴۹۲	۲۸۰	۱۱۴۳	۵۲۲	۳۶۱	۱۱۴۵	۱۰۰
سیب زمینی	۰	۰	۰	۷	۶	۱	۸	۱۲۳
ذرت دانه ای	۱۲۴۲	۴۷۴	۲۷۲	۷۵۰	۳۸۳	۲۳۱	۷۵۶	۱۰۱
گوجه فرنگی (فضای باز)	۵۱۰	۳۰۶	۱۰۶	۳۰۹	۲۰۴	۱۰۴	۲۶۰	۸۴
پیاز	۲۲۳	۲۰۲	۱۰۳	۲۰۹	۱۷۱	۷۱	۲۲۸	۱۱۰

جدول ۷. سطح زیر کشت محصولات زراعی در اراضی S^۱-S^۳ در سامانه تناسب اراضی و میزان تحقق آن در استان کهگیلویه و بویراحمد
(سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

نوع محصول	سطح کشت برنامه	براساس اطلاعات اخذ شده از موسسه خاک و آب						سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)	
		سطح S ^۱	سطح S ^۲	سطح S ^۳	سطح کل S ^۱ تا S ^۳	سطح کل کشت	درصد تحقق	سطح کل S ^۱ تا S ^۳	درصد تحقق
جو	۲۹۵۵۰	۶۷۹۷	۱۲۱۱۶	۹۷۵۲	۲۸۶۶۴	۲۸۱۹۸	۹۵	۲۷۳۵۲	۹۵
یونجه	۲۰۰۰	۳۸۰	۷۶۰	۶۰۰	۱۷۴۰	۱۸۴۷	۹۲	۱۶۰۷	۹۲
پياز	۴۰۰	۶۴	۱۳۶	۱۳۲	۳۳۲	۵۲۵	۱۳۱	۴۳۶	۱۳۱
لوبيا	۱۵۰۰	۶۰	۶۶۰	۴۸۰	۱۲۰۰				

توضیح: بر اساس مشورت با بخش تناسب اراضی موسسه تحقیقات خاک و آب کشور، به دلیل نقص سامانه تناسب اراضی در خصوص تعیین مقدار سطوح زراعی با کیفیت های مختلف متناسب با گیاهان زراعی هر منطقه، امکان استناد به این سامانه وجود ندارد. بنابراین برای دستیابی به اطلاعات صحیح جدول بالا نیازمند نقشه های رقومی و بررسی و مطالعه هر منطقه با استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS) است، که بهتر است در هر منطقه پروژه های پژوهشی در این زمینه تعریف، و اطلاعات لازم استخراج گردد. از آنجا که مطالعات پیشین برای چهار گیاه زراعی (جو، یونجه، پیاز و لوبیا) در استان کهگیلویه و بویراحمد انجام و نتایج آن به شرح ذیل استخراج گردیده، جدول بالا با استناد آن تهیه شده است.

جدول ۸. درصد سطوح تناسب اراضی برای محصولات مختلف

درصد سطح کل S۱ تا S۳	درصد سطح S۳	درصد سطح S۲	درصد سطح S۱	نوع محصول
۹۷	۳۳	۴۱	۲۳	جو
۸۷	۳۰	۳۸	۱۹	یونجه
۸۰	۳۲	۴۴	۴	لوبیا
۸۳	۳۳	۳۴	۱۶	پياز

برنامه‌های آموزشی و ترویجی اجرا شده در استان

یکی از اهداف برنامه الگوی کشت اجرای فعالیت‌های ترویجی و آموزشی در راستای تدوین الگوی کشت می‌باشد. بر اساس اطلاعات اخذ شده جدول زیر تکمیل شده است. به نظر می‌رسد گستره فعالیت‌های ترویجی انجام شده که در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ تحقق یافته فراتر از درکی است که از این جدول می‌توان استنتاج نمود.

جدول ۹. - گزارش فعالیت‌های رسانه‌ای مرتبط با برنامه الگوی کشت محصولات زراعی در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲

ردیف	رسانه	واحد	حجم	زایش دانش و آگاهی عمومی (در صورتیکه ش از یک مورد است انتخاب کنید)	موضوع (در صورتیکه بیش از یک مورد است انتخاب کنید)	محصول (در صورتیکه بیش از یک مورد است انتخاب کنید)	نوع فعالیت (در صورتیکه بیش از یک مورد است انتخاب کنید)
۱	شبکه برکت استانی	عنوان	۴	شبکه برکت	سایر موضوعات زراعی، غلات	گندم	جمعی
۲	شبکه برکت استانی	عنوان	۳	شبکه برکت	غلات	گندم، جو	جمعی
۳	برنامه رادیویی	دقیقه	۳۰	آوای کشاورز	دانه های روغنی	کلزا	انبوهی
۴	برنامه رادیویی	دقیقه	۱۶۵	آوای کشاورز	غلات	گندم	انبوهی
۵	برنامه رادیویی	دقیقه	۳۰	آوای کشاورز	غلات	برنج	انبوهی
۶	بروشور ترویجی	عنوان	۱	بروشور	غلات	گندم	انبوهی
۷	نشریه ترویجی	عنوان	۱	نشریه	غلات	گندم	انبوهی

جدول ۱۰. فعالیت‌های آموزشی - ترویجی

عنوان فعالیت (تعداد)	سال ۱۴۰۰-۱	طبق برنامه ۱۴۰۱-۰۲	پیشنهادی ۱۴۰۲	تحقیقی سال ۱۴۰۱-۰۲	درصد تحقق
اعزام تیم های یاوران تولید					
دوره های مهارت آموزی بهبود و ارتقای مهارت فنی				۱۸	
روزهای مزرعه				۹۸	
روز انتقال یافته های تحقیقاتی				۱	
هفته انتقال یافته های تحقیقاتی				۱	
دوره های ترویجی				۱۵۱	
کارگاه ترویجی				۱۷۷	
بازدیدهای ترویجی				۵	
دوره های آموزشی آموزش برخط با استفاده از شبکه شاک				۷	
غیرحضوری آموزش برخط با استفاده از شبکه برکت				۲	
طرحهای تحقیقی- ترویجی				۰	
ارتباطات انفرادی و چهره به چهره				۹۱۸۶۰	

جمع بندی و نتیجه گیری

به منظور جمع بندی و تعیین میزان دست یابی به اهداف اصلی برنامه الگوی کشت، از شاخص ضریب تحقق استفاده گردید (جدول ۱۱). بطوریکه در صورت تحقق هر یک از برنامه های ابلاغی بین ۹۰-۱۱۰ درصد ضریب تحقق یک ، ۸۰-۱۲۰ درصد ضریب تحقق ۰/۸ و ... در انتها در صورت تحقق کمتر از ۳۰ درصد برنامه ابلاغی، ضریب تحقق ۰/۲ - تعلق می گیرد. بر این اساس در جدول ۱ میزان تحقق برنامه در خصوص سطح زیر کشت محصولات مهم، میزان تحقق برنامه در خصوص عملکرد محصولاتو در خصوص تولید با توجه به انحراف پیش آمده در خصوص برخی محصولات این میزان بوده است (جدول ۱۲). بر همین اساس درصد تحقق واقعی برنامه ابلاغی سال ۱۴۰۱-۰۲ در موارد مورد بررسی به شرح ذیل می باشد:

جدول ۱۱. ضریب تحقق برنامه برای درصدهای مختلف

ضریب تحقق	تا	از
۱/۰	۱۱۰	۹۰
۰/۸	۱۲۰	۸۰
۰/۶	۱۳۰	۷۰
۰/۲	۱۵۰	۵۰
۰/۰	۱۷۰	۳۰
-۰/۲	۱۷۰	۳۰

جدول ۱۲. درصد تحقق واقعی شاخص‌های مختلف در برنامه ابلاغی در استان ایلام (۱۴۰۱-۰۲)

شاخص	درصد تحقق واقعی برنامه ابلاغی (٪) سال ۱۴۰۱-۰۲
سطح زیر کشت	۹۱
عملکرد محصولات	۱۱۰
تولید	۱۰۵
اجرای سیستم های آبیاری نوین	۱۱۵
درجه مکانیزاسیون کشاورزی	۱۱۵
ضریب نفوذ بذر گواهی شده	۹۵
احداث گلخانه	۱۰۰
کود ازته*	۱۰۰
کود فسفره*	۱۰۰
کود پتاسه*	۹۰
سطح کل S۱ تا S۳**	۹۵
فعالیت های آموزشی- ترویجی	-
فعالیت های رسانه ای جمعی و انفرادی	-
سازه های ترویجی	-
میانگین درصد تحقق شاخص ها	۹۸

❖ با توجه به اطلاعات مساحت کشت در هر سه حالت پایه، برنامه و تحقق یافته بیش از ۹۳ درصد سطح همچنان به زیر کشت چهار گیاه گندم دیم، گندم آبی، جو دیم و برنج است. به نظر می رسد تا رسیدن به الگویی از کشت با تنوع بیشتر، فعالیت های گسترده ای هم به لحاظ فنی و هم اجتماعی لازم است.

❖ بر اساس نشستها و اظهار نظرهای کارشناسان و کشاورزان به نظر می رسد برخی محدودیت ها در اجرای برنامه الگوی کشت وجود دارد که لازم است در طی زمان مورد بحث بیشتر قرار گیرد و به نوعی میان سه مولفه اصلی موثر بر عملی شدن راهبرد بهینه این برنامه مصالحه به عمل آید. این سه مولفه عبارتند از متخصصین در وزارت خانه و سازمان تات که طبیعی است منافع ملی را به عنوان بالاترین اولویت در نظر گیرند. متخصصین و کارشناسان استانی که به جز منافع ملی شرایط خاص استان و مطالبات بهره برداران را هم ملحوظ می دارند. و در نهایت کشاورزان که دست کم در این استان به لحاظ وضعیت اقتصادی در شرایطی هستند که عمده توجه شان معطوف به منافع شخصی است. به عنوان مثال کشت برنج در این استان دارای سطحی است که به مراتب با سطح متناسب با سیاست های اتخاذی از جانب وزارتخانه اختلاف دارد. کشاورزان و حتی خیلی از کارشناسان بر این عقیده اند که این سیاست دست کم در شهرستان های سردسیری این استان خیلی سختگیرانه و انتظار پذیرش آن توسط زارعین دشوار است.

❖ در مورد برخی دیگر از گیاهانی که لازم است در الگوی کشت بهینه در نظر گرفته شود محدودیتهای در ادوات، نهاده ها و بازار فروش همواره مورد توجه است. در این مورد بهتر است از قبل اعتماد کارشناسان منطقه ای و کشاورزان به حد کافی از حمایت متصدیان ارشد جلب گردد.

❖ نحوه جمع آوری اطلاعات که به صورت ۱۱ جدول اکسل در نظر گرفته شده است، لازم است مورد بازبینی قرار گیرد. این ضرورت در مورد دسترسی به اطلاعات آب مصرفی (جدول ۳) که بناست از طریق سامانه نیازآب استخراج شود و اطلاعات تناسب اراضی (جدول ۸) که بناست از طریق سامانه تناسب اراضی استخراج گردد بیش از بقیه نیازمند بازبینی و ارائه آموزش های لازم به تکمیل کنندگان است.

Monitoring report on the implementation of the program of the national cultivation model of agricultural products in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad province for the crop

Abstract

The purpose of monitoring the cultivation pattern program is to monitor, evaluate, modify, and update the expected expectations and the results obtained, and provide feedback to the agents who compile and implement the program, in order to eliminate its weaknesses and strengthen its strengths. and continuous monitoring of the proper implementation of the program in line with the determined approaches. In order to summarize and determine the degree of achievement of the main goals of the cultivation pattern program in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad province in the crop year 1392-1393, the realization coefficient index was used. So that in case of realization of any of the notified programs between 90-100%, the realization factor is 1, 80-90% realization factor is 0.8, 70-80% realization factor is 0.7. And in case of realization of less than 70% of the notified program, the realization coefficient of 0.6 was awarded. The degree of realization of the plan in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad province regarding the cultivated area of important crops was 91%, the degree of realization of the plan regarding the performance of crops was 110% and regarding the production of important crops this amount was 105%, the average percentage of realization of various indicators was 98%, which according to the year First, the implementation of the cultivation pattern can be an acceptable average.

Keywords: cultivation pattern, food security, resource sustainability.